

záujemcov o prácu v oblasti urbanizmu a ÚP ako cielenú, pôvodnú voľbu.

Popri strešnom programe urbanistického odboru metodicky úzko spolupracujúceho s katedrami odboru architektúra, s ním organizačne rovnocenného, mal by predpoklady pedagogicky zabezpečovať na vyššej úrovni aj urbanistické aspekty architektúry. Recipročne by architektonické katedry vykryvali požiadavky urbanistov. Návrh nepredpokladá podstatnejšie nároky priestorové a kádrové. Legislatívne by vlastne nepredstavoval žiadnu zmenu, lebo by bol v súlade so súčasným stavom študijných odborov. Rozdiel by bol len v zmysluplnom naplnení tohto stavu.

*

*Prof. Ing.arch. Ján Kavan, CSc., FA STU,
Katedra urbanisticko-architektonických súborov*

THE CONTENTS AND METHODICS OF EDUCATION TOWARDS PERCEPTION OF URBAN PARAMETERS IN ARCHITECTURE

By Ján Kavan, Professor

The paper is focused on the possibilities and participation of the Department of Urban-Architectural Developments. The most appropriate alternative to update the education in town and country planning is to use the potential and professional skills of all three town and country planning departments.

Jana Krivošová

K PROBLEMATIKE DEJÍN ARCHITEKTÚRY A UMEŇIA

Naša katedra už od založenia fakulty mala rozhodujúci podiel na výučbe a profilovaní absolventov najmä tým, že kolektív pedagógov riešil spoločensky závažné úlohy, ktoré naliehavo potrebovala prax. Tak práve kolektív tejto katedry vytvoril podklady a podmienky pre neskôr vyhlásené pamiatkové rezervácie v Banskej Štiavnici, Banskej Bystrici, Levoči, nazbieral historicko-architektonický materiál pre neskôr projekt Múzea slovenskej dediny v Martine, skúmal a dokumentoval architektúru v zátopovom území Liptovská Mara a mohla by som menovať mnoho ďalších príkladov. Podstatnou črtou práce tohto kolektívu bol zodpovedný výskum v teréne, štúdium literatúry a až potom projekt. K tomuto prístupu k historicko-architektonickému dedičstvu viedol všetkých svojich žiakov a neskorších nasledovníkov, ku ktorým sa dnes už môžeme rátať i my. K takému zodpovednému, uvedomelému vzťahu k nenahraditeľným hodnotám našich pamiatok sa usilujeme viest i našich poslucháčov v predmetoch, ktoré vyučujeme. Chceme im

všetepiť úctu k dielam, ktoré vznikali v úplne iných kultúrno-spoločenských súvislostiach, k dielam, ktorých autori sú celkom anonymní, alebo hoci aj známi, ale určite mŕtvii. Chceme ich presvedčiť - a často je to veľmi ľažko - že prácu tých mŕtvych si treba vážiť, rešpektovať i preto, že sa už nemôžu brániť. Že by sme mali ctiť ich spôsob myslenia, aj keď mu už nemusíme celkom rozumieť.

Ibaže neťaháme za jeden povraz. Všeobecne sa totiž šíri názor, že i minulé doby nerešpektovali svojich predchodcov a všeličo zbúrali, že rozličné slohové počiny pokojne môžu vedľa seba existovať. Je to tak. Ale 19. storočie nás naučilo poznať hodnotu pamiatok a chrániť ich. Dnes už nemáme právo správať sa tak roztopašne či arogantne ako pápež Július II., ktorý dal zbúrať tisícročný chrám sv. Petra v Ríme, aby na jeho mieste dal postaviť nový, hoci obdivuhodný.

Nedávna doba prestavovala celé jadrá mest tak, že nenechala kameň na kameni, ani 2. svetová vojna nespôsobila takú spúšť ako naše staveľské nadšenie v mestách i na dedinách - a tak dnes architektúru napr. starého Martina pri gotickom kostole nahradili parkoviská, alebo paneláky prenikli až do jadra Rimavskej Soboty, zoči-voči klasicistickému župnému domu.

Tento dlhý úvod sleduje iba jeden cieľ. Pri našom vplyve na poslucháčov sa neraz ocitáme v úlohe Dona Quijota. Najmä pri prehliadkach ateliérových prác kolegov z iných katedier sa neraz stretávame iba s malým rešpektovaním, ba niekedy až s ignorovaním pamiatkových špecifík objektov, v ktorých sa pohybujú s voľnosťou a odvahou, bez rešpektu k historickému objektu. Často nechápeme, prečo sa zadávajú historické objekty na riešenie takých úloh, pre ktoré je dosť možností inde. A pritom navyše sa od nás čaká, že fungujeme ako archív. Tá odvaha a opovážlosť voči pamiatke je podmienená iba nedostatkom analytického štúdia a poznania objektu a historických súvislostí. Namiesto výchove k úcte a rešpektu dostanú poslucháči zbraň a metódu, ako sa suverénné "vysporiadaj" s pamiatkovým objektom, ako s minulosťou vybojovať víťazný boj vlastnou sebarealizáciou, ako musí história vystúpiť z cesty novému pánovi autorovi.

Je načas, aby sme si všetci uvedomili, ako málo pamiatok sa nám zachovalo a ako málo financií sa dostáva na ich záchranu - to nám najlepšie povedia pamiatkári - teda o koľko pamiatok máme ešte šancu prísť. Našou povinnosťou je nenapomáhať tejto skaze.

Už si konečne musíme zakódovať zmenu myslenia. I preto, že napriek všetkému úsiliu naše pamiatky neustále chátrajú a miznú. Túto zmenu myslenia už dávno zaznamenali najmä tam, kde počas 2. svetovej vojny prišli o mnoho pamiatok, teda v Poľsku a v Nemecku, tam, kde sa - aj v kópiach - vracajú k svojej minulosti. Môj apel je o to intenzívnejší, že - ako nás presviedča súčasnosť - nové projektové záujmy sa čoraz

častejšie obracajú do historického prostredia. Ak architekti - naši absolventi - nebudú mať po prvej naštudovaný a po druhé zodpovedný, rešpektujúci vztah k histórii, prídeme aj o tie torzá, ktoré dodnes prezili.

Ak nebudem spoločne rešpektovať to jedinečné, čo nám zostało po tých, nad ktorými dávno šumí tráva, nenaučíme mládež vztahu k dedičstvu a zničí ho, alebo bez vztahu k domovu odíde do sveta, kde bude pracovať na kultúre iných národov.

Naša identita je v našej historickej jedinečnosti. To je nás fond a prínos do európskeho fondu. Nie paneláky. Príťažlivosť Prahy pre Nemcov, Američanov, i Japoncov je v Starom meste pražskom, nie v sídliskách, a to iba preto, že Pražania si Staré mesto dokázali zachovať dodnes.

*

*Doc. Ing.arch. Janka Krivošová, CSc., FA STU,
Katedra dejín architektúry*

CONCERNING THE HISTORY OF ARCHITECTURE AND OF THE ARTS

By Jana Krivošová

The department team is trying to lead the students towards a responsible and self-conscious relationship with the irreplaceable values of historical architectural heritage. Looking at the studio works and designs of other departments we can see insufficient respect for historical monumental buildings, which is caused by the lack of analytical study and by the lack of knowledge of its historical background. Our identity exists in our historical specificity which is our asset to the European fond.

Ivan Kusý

SOCIOLÓGIA PRE ARCHITEKTOV

Téma a doterajší priebeh konferencie dokumentujú vážny záujem o architektúru prostredníctvom skvalitňovania jej výučby. Chcel by som ukázať, že aj ďalší nearchitekti - popri tých, ktorí už s referátom vystúpili - majú rovnako vážny záujem o skvalitňovanie výučby architektúry. Môžem to dokumentovať výberom z listu, ktorým som po skončení minuloročného letného semestra informoval pána prodekana o skúsenostiach z výučby predmetu "sociológia" po zmenách, ktorým v nej došlo "z vyššej moci".

Zmeny spočívali v zmene názvu na "psychológia a sociológia", v presunutí výučby z druhého do prvého ročníka a v zrušení seminárov a zápočtov. Súčasne došlo k výraznému nárastu počtu študentov.

Táto masívna zmena sa nemohla neodraziť na kvalite výučby a môžem povedať, že moja nespokojnosť s tým, že sa znížili možnosti

odovzdať architektom relevantný výber zo socio-logického poznania, ma viedla k tejto reflexii. Myslím si totiž, že nestačí len zaviesť zmenu, o ktorej teoreticky predpokladáme pozitívne efekty, ale je potrebné analyzovať skúsenosti z jej vplyvov, ktoré až také pozitívne nemusia byť.

Niečo sa podarilo pre tento ročník relatívne pozitívne upraviť, nevrátili sme sa však do podoby, ktorá sa vykryštalizovala v predchádzajúcich piatich rokoch a zatiaľ sa mi stále javí ako optimálna. Predmet, žiaľ, ostal v prvom ročníku. Keďže sociológiu architektúry a urbanizmu nechápem ako doplnenie stredoškolskej látky, ktorú by si študenti mali už vlastne na fakultu priniesť, ale chápem ju ako aplikovanú vedu, ktorá má čo povedať architektúre pre ľudí, výučba sociológie v druhom ročníku má väčší zmysel v tom, že už nadvázuje na určité odborné základy a nemusí sa boriť s problémom, že základné pojmy z architektúry a poznatky o nich je nutné vysvetlovať na sociológii.

Aplikovaná sociológia architektúry a urbanizmu tiež potrebuje cvičenia a vďaka za to, že aspoň toto sa podarilo vrátiť do pôvodnej polohy. Sociológia architektúry a urbanizmu tiež vyhľadáva možnosti individuálneho prístupu k študentom a k ich konkrétnym zadaniám, preto nepovažujem za šťastné ísiť cestou zvyšovania počtu študentov. Iné by bolo, keby bola sociológia pripravená aj do vyšších ročníkov. Po dobrých skúsenostiach s účinkovaním v obhajobných komisiách (aspoň ja som mal z nich tento pocit) sa však už nedostanem ani tam.

Mohol by som tiež hovoriť o najnižšom možnom kredite, ktorý sociológia na tejto škole má, mohol by som hovoriť o potrebe kritiky a korigovania výsledkov rôznorodých činností, v ktorých sa architekt realizuje - nie je tu však na to čas.

Áno, z doterajšieho rokovania vyplýva vážny záujem o architektúru, o jej výučbu. Podľa mňa to znamená stále sa vraciať k východiskám, za ktoré považujem odpovede na otázku, čo je architektúra, čo by nemalo osobnosti architekta chýbať.

Je zrejmé, že každý inak pozerá na tieto definíčné problémy a že každý do nich premieta to, čo vyhovuje jeho záujmom a jeho videniu architektúry. Nemôžem sa ale ubrániť pocitu, že musí existovať platforma, na ktorej by sme sa mohli a mali zhodnúť. Z toho by mohla vyplynúť odpoveď na otázku, či môže byť ešte škola (teda FA STU) školou s určitým - aspoň prevládajúcim - názorom. Ak nie, potom môžme uvažovať o logike vzniku ďalšej fakulty architektúry.

Nech už zdôrazňujeme raz umelecký, inokedy technický rozmer architektúry, ja sa vždy musím ako sociológ obzerať po jej užívateľovi. Je jedno, či ide práve o jednotlivca, alebo rodinu, či inú sociálnu skupinu - až po tú, ktorú nazývame spoločnosť. Pri niektorých aktivitách môžeme ísiť spolu s architektom-urbanistom dokonca aj ďalej